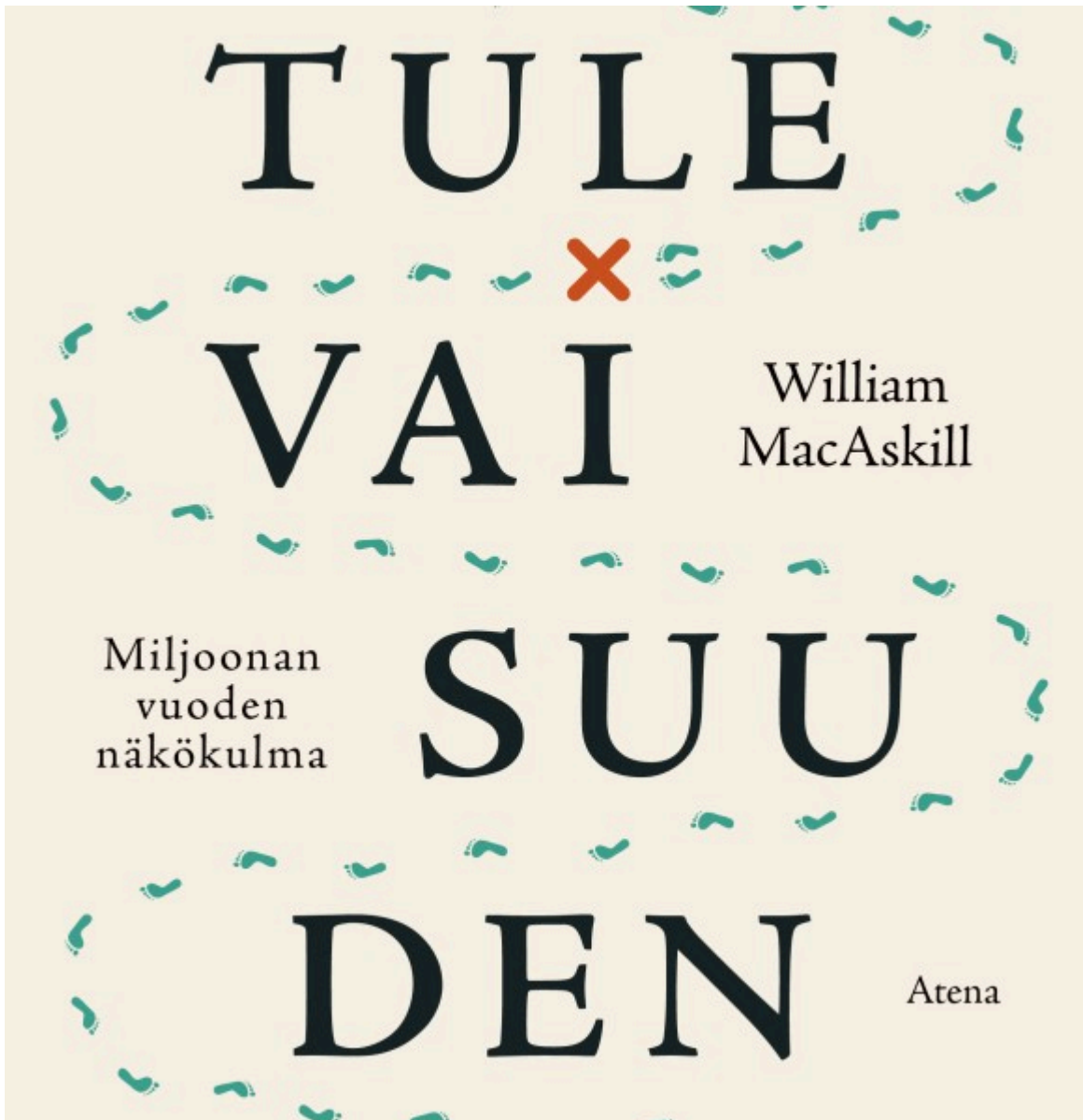

William MacAskill (suom Mari Janatuinen): Ihmiskunnan tulevaisuuden historia

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ William MacAskill (suom Mari Janatuinen): Ihmiskunnan tulevaisuuden historia
(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/macaskill-ihmiskunnan-tulevaisuuden-historia/>)

William MacAskill (suom Mari Janatuinen): Ihmiskunnan tulevaisuuden historia

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Jos kaukainen tulevaisuus olisi yhtä rakas kuin oman lapsesi tulevaisuus, millaista politiikkaa tukisit? Kumpaa tulisi vähentää – tutkimusta vai perintöveroa? Vähennetäänkö hiilidioksidipäästöjä vai lisätäänkö metsäteollisuutta? Millä ehdoilla olisi mahdollista elää hyvää elämää joskus tulevaisuudessa? Miten voitaisiin valita biodiversiteetti, korkea sivistystaso ja niitä tukeva teknologia?

On syytä kysyä mitä, mikin päätös merkitsee seitsemännelle sukupolvelle, kuten Irokeesit kuulemma tekevät. Niin tekevät myös pitkän tähtäyksen ajatteluun panostavat *longtermistit*.

Levottomien aikojen ja ilmastoturbulenssien keskellä William MacAskill kehottaa katsomaan oman itsekkyyden yli tulevaisuuteen – kauemmaksi kuin vain seuraavaan budjettikauteen. Ilmastokriisi edellyttää ratkaisuja, jotka tähtäävät lähivuosien yli kaukaiseen tulevaisuuteen. Itseasiassa hänen edustamansa *longtermistinen* ajattelu on syntynyt ilmastokriisistä. On hienoa, että Mari Janatuisen kääntämä *Tulevaisuuden historia* on nyt suomeksi, sen vaikutus maailmalla on ollut poikkeuksellisen suuri.

MacAskill keskittyy oivaltavaan nykyisyyden ajatelemiseen tulevaisuuden kannalta. Teos on hyvää mielenruokaa. Maailman romahtamisen kuvat voivat olla hypnoottisia, mutta niitä ei kannata jäädä tuijottamaan. Tosin ilmastokriisi on poikkeus, koska se määrittää tulevaisuutta.

Tyypillinen ajatusvirhe on luulla, että puhtaaseen energiaan siirtyminen voisi tulla "liian kalliiksi", onhan 3,5 asteen globaali lämmön nousu epätodennäköistä vielä tällä vuosisadalla. Silti, kuten MacAskill väittää: vaikka erittäin paha ilmaston lämpenemisen todennäköisyys olisi yhden suhde kymmeneen, sen mahdollisuus on olemassa, ja se on liian vaarallista. Hyviä sattumia ei kannata odottaa ilmastokriisin suhteen. MacAskill toteaa tylästi, että yhtä hyvin odottamaton muutos voi tapahtua jo aiemmin ja pahaan suuntaan.

Tällä hetkellä rahoitetaan tekoälyä tai investoidaan vihreään siirtymään. MacAskillille on selvää, että pitkän tähtäyksen tulevaisuutta ei voida ajatella ilman siirtymää puhtaaseen energiaan.

Tekoälyn suhteen MacAskill on erittäin kriittinen. Hän pelkää että se tukee kyseenalaisia arvoja ja valtasuhteita. Tekoäly voi suunnitella tulevaisuuden, lukita sen, asettaa tähtäimen ja toteuttaa suunnitelman aukottomasti ja vääjäämättömän julmasti. Näin tekoälyn voittokulku tukahduttaa hyviä mahdollisuuksia, esimerkiksi jos se erikoistuu vain tehokkuuden lisäämiseen. Myöhemmin MacAskill on pehmentänyt tekoäly-kritiikkiään ja näkee siinä myös mahdollisuuksia.

Varsinainen MacAskillin oivallus on *longtermism*in yhdistäminen rahoitukseen. Ja koska kaukaiseen tulevaisuuteen sijoittaminen ei tuota voittoa, rahoitus näyttäisi edellyttävän epäitsekkyyttä ja altruismia. Mutta MacAskill korostaakin *efektiivistä altruismia*. Se on jotain muuta kuin rahojen pois antamista: kyse on efektiivisistä hankkeista, niin että rahoittaja voi todeta muutoksien tapahtuvan.

MacAskill näyttää uskovan että *efektiivinen altruismi* on tehokas säätiöihin pohjautuva tulevaisuuden rahoituksen malli. Voi olla että hän on nyttemmin tarkistanut kantaansa. Sam Bankman-Fried, hänen entinen ystävänsä, hukkasi miljoonien ihmisten tulevaisuus -sijoitukset pelatessaan kryptovaluutalla. MacAskill sanoo, ettei huomannut hälyttäviä merkkejä – ja että myös hän on tämän petoksen uhri.

Toisaalla on terve itsekkyyys. MacAskill ei ehkä ole kuullut puhetta kansallisista eduista ja terveestä itsekkyydestä, jota meidän varakas kansamme toteuttaa kaikessa politiikassa – tässä ilmapiirissä *altruismi* on ajatuksenakin mahdoton – ja siksi erityisen tarpeellinen.

Toisenlaisena esteenä *efektiivisen altruismin* uskottavuudelle on Elon Musk. Hän on tunnetuin MacAskillista kimmokkeen saanut tulevaisuus-tyyppi sähköautoineen, x-viestipalveluineen ja Mars-matkailuun liittyvine visioineen. Muskilta näyttää kadottaneen altruismi niin täysin, että jäljellä on pelkkä efektiivinen ego.

Kiistatta MacAskill edistää avaruuteen suunnattuja etäisen tulevaisuuden projekteja. Vaarallisempaa on ehkä se, että hän tietää vallan hyvin, miten paljon amerikkalainen talouseliitti hyödyntää hänen *longtermismiään*.

Miljardöörit ovat jo varautuneet järjestämään perillisilleen luksusolot siinä tapauksessa, että maapallolle pääsee syntymään laajoja elinkelvottomia alueita. He ovat jo varautumassa 3,5 asteen globaaliin lämpötilan nousuun.

Eikö *efektiivinen altruismi* siis olekaan pyyteetöntä? MacAskill katsoo että sivilisaation, korkeakulttuurin ja korkean teknologian elämäntapa on arvoista ylin. Mutta hän ei huomaa sitä, että kauniin tavoitteen nimissä voidaan suorittaa törkeä petos, kulttuuriaarteiden riisto miljardöörien perillisille.

MacAskillin *longtermismi* tuntuu siis – naivisti – oikeuttavan monet raharikkaiden projektit. *Longtermistinen* tavoite on ajatella sivilisaation edistämistä kaukaiseen tulevaisuuteen asti. Vaikka MacAskillista on parasta, että hyvä tulevaisuus koittaisi tasaveroisesti kaikille, silti muitakin visioita on. Kun hän ajautuu pohtimaan sitä, mikä määrä ihmisiä olisi minimi sivilisaation ylläpitämiseksi, ollaan jo vaarallisilla alueilla.

Tämä naiivius ei tee MacAskillin tulevaisuuteen suuntautumisen opeista periaatteessa huonoja. Hänen *longtermisminsä ja efektiivinen altruisminsa* voidaan palauttaa takaisin maan pinnalle.

Matkalla maahan (-22) pamfletissa filosofi Bruno Latour ehdottaa pitkän tähtäyksen suunnanmuutosta. Tulevaisuusvisioista on tullut vaarallisia, sen jälkeen kun ”globalisoituneet valtaapitävät päättivät karistaa hissukseen yltään kaikki solidaarisuuden taakat”. Hylätessään yhteisen maailman he hylkäsivät ihmisoikeudet, ja tarpeen tullen he hylkäävät myös elollisen maan piirin.

Tämä on asia, jonka MacAskill unohtaa, ilmastokritiikistä huolimatta hän unohtaa tämän elollisen kokonaisuuden. Sivilisaation pelastusoperaatio koskee vain ihmisiä, ja hätätilassa vain muutamia ihmisiä. Tämä ajattelu on mahdollista suunnata takaisin maahan päin, koskemaan koko tätä elollisen aluetta – jota ilman me ihmiset emme ole mitään.

Tätä maan pinnalla pysyvää tulevaisutta voidaan tarkastella MacAskillin analyttisin välinein. Meillä on jonkin verran mielikuvia siitä, millaista hyvää kehitystä tai millaisia katastrofeja tulevaisuudessa saattaa tapahtua. Tällainen ”saattaa tapahtua” on epämääräinen ja vaarallinen ajatussumu.

Prosentuaalisesti voi tarkoittaa mitä tahansa 30 % – 60% välillä.

Todellisuudessa tämä "saattaa tapahtua" syntyy kuitenkin vasta, kun todennäköisyys on jo suurempi. Oikeasti se on jotain 60% – 90% välillä.

Todennäköisyyksien tarkka arviointia, ajatussumun hälventämistä tehdään analyttiseen ajatteluun tukeutuen. Moraalifilosofina MacAskill selkeyttää arvojen ja merkityksellisten kokemusten epämääräistä aluetta. Käsitys siitä, millainen elämä on elämisen arvoista, syntyy merkityksellisyyden kokemuksista. Haluamme välittää tulevaisuuteen näitä merkityksiä – koska ne ovat pysyviä ihmisyyteen liittyviä kokemuksia.

Arvot, jotka koetaan nyt keskeisiksi tulevat – valintojemme kautta – vaikuttamaan siihen, millaiseksi elämä tulevaisuudessa muodostuu. Ne voivat kehittyä vapaina arvoina tai ne voivat lukkiutua rakenteellisiksi varallisuus ja tehokkuusarvoiksi. Me vaikutamme paljon juuri tähän.

Erytisen kiinnostavaa on se, miten MacAskill hahmottaa ihmisyyteen liittyviä muutoksia tekemällä eron pysyvien ja sattumanvaraisten edistysaskelten välillä. Orjuuden lakkauttaminen on pysyvä muutos, ihmisarvon kannalta se on jo ehdoton. MacAskill kysyy, liittykö teolliseen lihantuotantoon ongelmia, jotka saattavat johtaa myös pysyvään muutokseen.

Toisaalta mitä tahansa arvoja ei tule sementoida ikuisiksi: "vallanpitäjillä on mahdollisuus lukita arvonsa pysyviksi". Nykyinen joustavasti moderni maailma on MacAskillin kuvaamana "kuumaa ja muovattavaa lasia" jota ei voi muuttaa enää kun se on jähmettynyt. Hän korostaa tällä vertauksella sitä, miten olennaista on vaikuttaa asioihin niiden muotoutumishetkellään. Mutta lasi jähmettyy aina ennen pitkää, siksi tämä vertaus voi johtaa harhaan. Ilman muuta arvoiltaan joustava yhteiskunta on ihmisyyden kannalta pysyvä saavutus.

Tulevaisuuden pitäminen avoimena on olennaista, koska hyvät asiat ovat usein sattumia. Kuten sanotaan, traagiset kehityskulut ovat johdonmukaisia mutta onnelliset käännteet ovat onnen kantamoisia. Niitä ei voi suunnitella, mutta niitä ei myöskään voi jättää huomiotta.

Sattumat vaikuttavat arvojen kulttuurievoluutiossa yllättävän paljon. MacAskillin huomio on osuva. Tarkasti rajatut tulevaisuusprojektit osoittautuvat usein turhiksi, toisin kuin projektit jotka vahvistavat moninaisuutta. Tämä johtuu siitä, että tarkka tavoite on myös kapea-alainen, siksi *longtermistinen* tulevaisuuden ajattelu edistää laaja-alaisuutta.

Arvojen alueella tapahtuva valtataistelu johtaa usein kapeutumiseen, niin että hallitsevat arvot tukahduttavat toisia. MacAskill katsoo, että tulevaisuus tarvitsee *kelpoisuusmaastoja* enemmän kuin yksittäisiä keksintöjä. *Kelpoisuusmaastot* ovat avoimia alueita, jossa monenlaiset mahdollisuudet voivat kehittyä. Ja koska ne ovat moniarvoisia, ne suosivat monenlaisia huipentumia.

On siis pelkästään loogista suosia *kelpoisuusmaastoja* yksittäisten huippuprojektien sijaan. MacAskill mainitsee lapsista huolehtimisen kulttuurit esimerkkinä tällaisista *kelpoisuusmaastoista*, joista runsaasti erilaisia huipentumia. Samalla oikeudesta lapsuuteen on pysyvä osa ihmisyyttä.

Hieman kummalliselta vaikuttaa MacAskillin huomio "luksustuotteiden kerskakulutuksesta", se on esimerkki varakkuuden luomasta *kelpoisuusmaastosta*. Onhan se moniarvoinen ilmiö, ja se on tuottanut monenlaisia huipentumia. MacAskill pitää kuitenkin mahdollisena ja toivottavana, että kerskakulutus korvautuu hienommalla varakkuuden osoittamisen kulttuurilla. Uusi huipentuma on hyväntekeväisyys.

Näin MacAskill palaa *efektiivisen altruismin* teemaan ja suuntaa sanansa julkisen talouden ohi yksityisen varkuuden suuntaan. Näyttävä lahjoittaminen on ehkä kehittynyt varakkuuden osoittamisen tapa, mutta on vaikea kuvitella että siitä tulisi julkista taloutta tärkeämpi.

William MacAskill: *Ihmiskunnan tulevaisuuden historia, miljoonan vuoden näkökulma*, suomentanut Mari Janatuinen, Atena 2023.

Risto Niemi-Pynttäri on kirjallisuuden dosentti Jyväskylän yliopistosta

« Previous:

Emma Cline (suom Cristina Sandu): Vieras
(https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/emma_cline_vieras/)

Next:»

Iain M. Banks (Suom Ville Keynäs) : Pelaaja
(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/iain-m-banks-pelaaja/>)

admin

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed](https://akismet.com/privacy/)
(<https://akismet.com/privacy/>).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)

Bram Stoker: Draculan vieras ja muita kauhukertomuksia (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/bram-stoker-draculan-vieras-ja-muita-kauhukertomuksia/>)

Victor Dixen: Pimeyden hovi (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/victor-dixen-pimeyden-hovi/>)

Ilmar Taska: Tulevaisuuden kutsu (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/ilmar-taska-tulevaisuuden-kutsu/>)

Iain M. Banks: Pelaaja (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/iain-m-banks-pelaaja/>)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
